

De talenknobbel van Vincent

Hoe zit het met Vincents talenkennis? Deze vraag komt tijdens rondleidingen wel eens aan de orde. Je mag wel zeggen dat Vincent van Gogh naast kunstzinnige aanleg en schrijftalent ook een flinke talenknobbel had. Hij sprak heel redelijk Engels en Frans, terwijl hij in deze talen maar enkele jaren onderricht heeft gekregen. Allereerst tijdens zijn korte kostschoolperiode in Zevenbergen en daarna amper twee jaar op de Rijks Hogere Burger School Willem II in Tilburg. Hij

kreeg daar ook Duitse les en zijn cijfers voor de vreemde talen waren ruim voldoende. Door zijn verblijf in Engeland en Frankrijk pikte hij de Engelse en Franse taal snel op. Hij werkte op 20-jarige leeftijd in het Londense filiaal van kunsthandel Goupil en een jaar later in de hoofdvestiging in Parijs. Vincent kon zich daardoor goed leren uitdrukken in deze talen. In Engeland (1876) verzorgde hij zelfs op een jongenskostschool in Ramsgate lessen in het Engels en gaf hij enige weken bijles Duits aan de dochter van dominee Jones in Isleworth. In

In de Eerste Klasse.

N ^o . 1. De Beer (J. J.)	met 7.98 punt gemiddeld per vak.
2. Huijsmans (E. M. J. E.)	= 7.72 " " " "
3. Franzen (J.)	= 7.67 " " " "
4. Van Gogh (V. W.)	= 7.36 " " " "
5. Koster (J. L.)	= 6.77 " " " "
6. Van Dooren (L. R. M.)	= 5.60 " " " "
7. Doen (Josephus)	= 5.45 " " " "
8. Van Dooren (P. F. C. M.)	= 4.92 " " " "
9. Moelis (H. J.)	= 4.71 " " " "
10. Pino Post (P.)	= 4.56 " " " "

Van welke de eerste 5 nummers bevoorrecht zijn tot de Tweede Klasse, terwijl de bevoorrecht van de nummers 6 en 7 afhankelijk is gesteld van een in sommige vakken door hen af te leggen herexamen.

Al de voor het partiel ondersijk ingeschreven leerlingen zijn tot een hogere klasse bevoorrecht.

Vincents cijfers op de Rijks-HBS waren bovengemiddeld

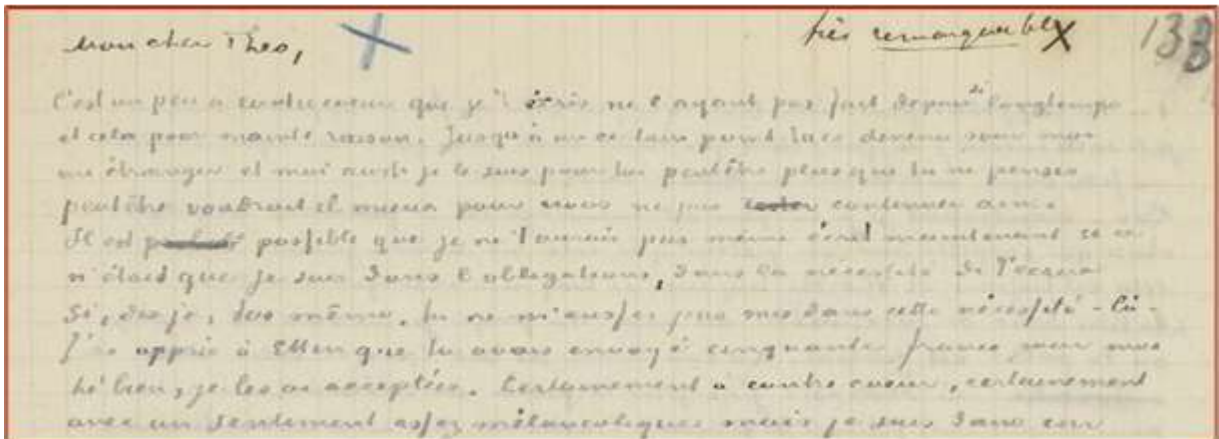
de Belgische Borinage preekte Vincent voor de mijnwerkers in het Frans. Daarnaast zullen ook de lessen Grieks en Latijn die hij in 1877/78 van zijn Amsterdamse leraar Mendes Da Costa kreeg, hebben bijgedragen aan zijn talenkennis. En laten we niet vergeten dat Vincent veelvuldig buitenlandse literatuur las, het meest in het Frans. Zo schrijft hij in zijn brieven bijvoorbeeld over werk van Emile Zola (br. 244) en over de Franse vertaling van 'De Imitatione Christi' van Thomas à Kempis (br. 038). Vincent schreef als jonge twintiger ook graag complete Franse (en Engelse) gedichten over in zijn brieven (bijv. br. 054). Kortom, Vincent van Gogh ontwikkelt zijn vreemde-talenkennis vooral door oefening in de dagelijkse praktijk tijdens zijn Engelse en Franse periodes. En daarnaast door het lezen van veel buitenlandse literatuur.

Franse brieven

Er is een uitgebreide correspondentie bewaard gebleven van Vincent van Gogh. In totaal zijn er ruim 900 bekend die Vincent heeft geschreven, de meeste naar zijn broer Theo. De eerste brief schreef Vincent aan Theo op zondag 29 september **1872**. Hij was toen als 19-jarige winkelbediende werkzaam bij kunsthandel Goupil

in Den Haag; zijn broer was 15.

De vraag dient zich nu aan wáárom Vincent en Theo(*) elkaar vaak in het Frans brieven hebben geschreven? De eerste keer gebeurde dat op initiatief van Vincent tussen 22 en 24 juni **1880** in een brief aan zijn broer vanuit Cuesmes in de Belgische Borinage. Hij was daar toen al ruim anderhalf jaar werkzaam als 'evangelist' onder de arme mijnwerkers. Vincent voelde zich in die periode vaak somber en terneergeslagen. Hij had Theo al sinds augustus 1879 geen brief meer geschreven. Zelfs geen brief naar zijn familie in Brabant... In de afgelopen maanden hebben spanningen, conflicten en allerlei meningsverschillen over de toekomst van Vincent in de familie geleid tot een soort radiostilte. Vader Theodorus was zelfs van plan geweest om Vincent te laten opnemen in een krankzinnigengesticht in het Belgische Geel.

de eerste brief in het Frans aan zijn broer Theo

Maar nu, in de zomer van 1880, kreeg Vincent pas een duidelijker beeld van wat hij in de toekomst wilde gaan doen: kunstschilder worden. Hij schrijft daarover eind juni een gepassioneerde brief (br. 155) aan zijn lievelingsbroer Theo, nu voor het éérst geheel in het Frans! Hij legt uit wat hij met zijn toekomst wil aanvangen, hij voelt zich nu als bevrijd uit 'een vreselijke, vreselijke, heel vreselijke kooi'! Maar wáárom in het Frans?

een leven als kunstenaar

Een nogal voor de hand liggende praktische verklaring voor Vincents gebruik van het Frans kan zijn, dat hij die taal nu tijdens zijn langdurige verblijf in de Borinage voortdurend las en sprak. Je zou kunnen stellen dat hij het Frans kon dromen. Maar ik denk dat zijn keuze voor het Frans nog een àndere betekenis heeft. Het is niet onwaarschijnlijk om aan te nemen dat Vincent met deze eerste, emotionele

Franse brief aan zijn geliefde broer Theo wil laten zien dat het hem menens is. Hij heeft nu ècht het vaste voornemen om zijn leven aan de ware kunst te wijden. Hij wil gaan leven als kunstenaar, hij is er klaar voor! Theo heeft als employé van kunsthandel Goupil in Parijs al veel kunstenaars en hun werk leren kennen: hij zit midden in het kunstwereldje. Misschien schrijft Vincent vanaf nu brieven in het Frans om in gedachten al dicht bij die Parijse kunstwereld van zijn broer Theo te zijn. Hij bedient zich daarom van een gemeenschappelijke taal, het Frans, als *trait-d'union* (verbindingsstreepje). Net zoals verliefde mensen die ver van elkaar zijn graag samen op het zelfde moment naar dezelfde maan kijken... Zélf heeft Vincent deze taalkeuze in zijn brieven helaas niet verantwoord.

Gerard Netten, *Vincentre-gids*

(*) de vaardigheid van Theo in de Franse taal is ook grotendeels te verklaren door zijn langdurig verblijf in Parijs. Bovendien is al in 1872 de basis daarvoor gelegd toen hij als 15-jarige leerling was op de protestante 'Franse (kost)School' in Oisterwijk waar uitgebreid lager onderwijs werd gegeven. De voertaal was meestal Frans! Op 1 januari 1873 werd Theo in dienst gesteld bij Kunsthandel Goupil in Brussel.

(met dank aan de actieve 'meelezers' Peter van Overbruggen en Jan Ulijn)